

5 jaar smeken om euthanasie

Binnen ziekenhuismuren krijgen patiënten met euthanasievraag maar weinig gehoor

Niet alleen de Broeders van Liefde worstelen met 'euthanasie'. Hoe moeilijk psychiatrische instellingen doen over de kwestie, ondervond Ann aan den lijve. Vijf jaar geleden stelde ze voor het eerst de vraag, nu pas zijn haar papieren in orde. Dankzij artsen buiten het ziekenhuis. "Sommigen denken dat euthanasie besmettelijk is."

26-04-17, 07.35u - [Femke van Garderen](#), [Sara Vandekerckhove](#), [Meike de Roest](#)

0 shares

Twee maanden geleden slaakte Ann* (53) een zucht van opluchting. De reden? Haar euthanasieaanvraag bleek goedgekeurd. Eindelijk, dat woord ging door haar hoofd. "Ik ben hier vijf jaar mee bezig geweest." De papieren noemt ze een opsteker. "Als het straks echt niet meer gaat, dan heb ik tenminste een uitweg. Een menswaardige uitweg. Ik wil niet nog een zelfmoordpoging ondernemen. Dat einde is me te bruut."

De Gentse gaat niet over één nacht ijs, benadrukt ze. Haar psychische lijdensweg duurt al twintig jaar. "Ik heb alle hoeken en kanten van de Vlaamse psychiatrie gezien. Er is geen jaar voorbijgegaan zonder opname. Ik heb tal van therapieën gevolgd, medicijnen geslikt, elektroshocks gekregen. Het enige wat veranderde, waren mijn diagnoses: de ene keer werd ik verslaafd en bipolair genoemd, de andere keer spraken psychiaters van borderline en chronische depressiviteit."

Ann gelooft niet dat ze zich ooit nog beter in haar vel zal voelen. Ze heeft geen energie, geen hoop, geen levenslust meer. "Vijf jaar geleden, in een katholieke instelling in Eeklo, heb ik voor het eerst euthanasie ter sprake gebracht bij een psychiater. Die reageerde verbaasd en liet vervolgens meteen weten niet betrokken te willen worden. Ook andere hulpverleners in de instelling wilden mij geen informatie geven over wat ik moest doen om zo'n procedure in orde te maken. Ze maakten vooral duidelijk dat ze niet achter het principe stonden en dat ik het zelf maar moest uitzoeken. Ik denk dat ze

dachten dat ik het op die manier wel zou opgeven."

Dat het niet makkelijk is om euthanasie ter sprake te brengen, laat staan er de goedkeuring voor te krijgen, bleek ook al uit '[Het grote psychiatrierapport](#)' dat De Morgen enkele maanden geleden publiceerde. Onder meer Willy Vandamme (71) en Lut Wouters (65) [getuigden in de krant](#) over hoe hun dochter in de psychiatrie om euthanasie vroeg, maar daar nooit antwoord op kreeg. Uiteindelijk stapte ze op haar 28ste zelf uit het leven.

Een gelijkaardig verhaal tekende de Brusselse Pierrot Vincke (70) enkele jaren geleden op [in een opiniestuk in deze krant](#). Ook de euthanasievragen van zijn dochter Edith bleven dode letter. Geen enkele psychiater hielp haar hiermee verder. Op 3 november 2011, op de vooravond van haar 35ste verjaardag, zette zij er zelf een punt achter.

Lees meer: [De Morgen onderzocht meer dan 100 psychiatrische instellingen. Wat loopt goed, wat gaat fout?](#)
Stiekem

Dat ziekenhuizen of zorginstellingen moeilijk doen over euthanasie, werd de voorbije jaren al meermaals aangekaart door professor Wim Distelmans (VUB), voorvechter van het recht op euthanasie. Maar concrete cijfers ontbraken. Tot nu. De Morgen deed een rondvraag bij 105 psychiatrische instellingen, waaronder ook de psychiatrische afdelingen in algemene ziekenhuizen en de verzorgingstehuizen.

Die antwoorden leren dat euthanasie voor psychisch leed een grote zeldzaamheid is binnen de Vlaamse psychiatrie. In amper 6 procent van de instellingen kwam het de voorbije jaren voor. In zes op de tien niet, en voor de overige instellingen is het onduidelijk of ze al dan niet euthanasie uitvoeren.

'Patiënten krijgen te horen dat ze voor het leven of de dood moeten kiezen. Zetten ze hun aanvraag voor euthanasie door, dan stopt vaak de behandeling'

LIEVE THIENPONT, LEIF-ARTS EN PSYCHIATER

Volgens een heleboel ziekenhuizen wordt de vraag nooit gesteld. Of vraagt iemand euthanasie, maar komt die daar later op terug. Het illustreert volgens Distelmans het taboe dat er nog steeds op heerst. "Als mensen niet weten dat de optie er is, vragen ze er ook niet om. Toen de euthanasiewet in 2002 werd gestemd, waren er ook mensen die zeiden dat er helemaal geen vraag was. Terwijl die duidelijk wel bestaat."

Leif-arts en psychiater Lieve Thienpont schrikt evenmin van de cijfers die De Morgen kon verzamelen. "We merken al lang in de praktijk dat euthanasie bij psychisch lijden niet binnen de psychiatrische muren wordt uitgevoerd." Heel wat patiënten die Thienpont voor zich krijgt, getuigen over het dilemma waar hun instelling hen voor plaatst. "Ze krijgen te horen dat ze voor het leven of de dood moeten kiezen. Zetten ze hun aanvraag voor euthanasie door, dan stopt vaak de behandeling en wordt hen gevraagd de instelling te verlaten."

Hellend vlak

De afkerigheid van de psychiatrische instellingen vindt Thienpont moeilijk te verklaren. "Ik vermoed dat velen vrezen voor een hellend vlak, dat dit soort euthanasie besmettelijk zou zijn, en andere patiënten op gelijkaardige ideeën zou brengen." Harde bewijzen dat dit niet zo zou zijn, heeft Thienpont evenwel niet. "Ik kan alleen maar zeggen dat we geen boost aan aanvragen zien op de plekken waar het vandaag kan." Psychiatrische centra worstelen hiermee, geven Stefaan Baeten (directeur Sint-

Hiëronymus in Sint-Niklaas) en Roel De Cuyper (directeur Psychiatrisch Centrum Gent-Sleidinge) toe. Ook bij hen gebeurt het niet, maar indien nodig verwijzen ze mensen door. "De drempel om het hier te doen is misschien nog te hoog", zegt De Cuyper. "Maar het gaat ook over de confrontatie met de andere patiënten. Welk effect heeft dat op de andere patiënten op de gang? Dat is niet evident." Baeten benadrukt dat ze nooit de vraag uit de weg gaan. "Maar je wil ook een plek van hulp zijn, niet een plaats van dood."

SHARE

'Ik vermoed dat velen
vrezende voor een hellend
vlak, dat dit soort
euthanasie besmettelijk
zou zijn, en andere
patiënten op gelijkaardige
ideeën zou brengen'

LIEVE THIENPONT, LEIF-ARTS EN
PSYCHIATER

Dat de Broeders van Liefde zich openstellen voor euthanasie, noemen Leif-artsen historisch. Tegelijkertijd moeten ze toegeven dat ze voorzichtig blijven over wat dit in de praktijk zal veranderen. Zullen er meer artsen bereid worden gevonden om euthanasie bij psychisch lijden uit te voeren? Vandaag zijn er vijfhonderd Leif-artsen in ons land, artsen die dus openstaan voor euthanasie. "Maar dat wil niet noodzakelijk zeggen dat ze bereid zijn om die uit te voeren", zegt Thienpont. "Tussen die twee is nog een hele lange weg te gaan."

Voor Ann zat er niks anders op dan oplossingen te zoeken buiten de instellingen. "Op internet heb ik tijdens de weekends dat ik niet opgenomen was, alle informatie verzameld. Zo ben ik bij een Leif-arts in Brussel terechtgekomen. Met die persoon heb ik voor het eerst goed kunnen praten. Heel zwaar was dat. Maar ik was blij dat het kon."

Daarna begon de zoektocht naar handtekeningen van psychiaters. "Die heb ik in het ambulante circuit gevonden, niet in de instellingen."

Dat instellingen niet openstaan voor euthanasie, heeft Ann niet alleen in Eeklo gemerkt. Ook in verschillende instellingen in Gent waar ze belandde, was een gesprek hierover vaak geen optie. "Ik zei het wel telkens meteen bij het begin van mijn opname. Dat ik bezig was met die aanvraag. Geweigerd of weggestuurd hebben ze me nooit. Ik mocht in principe ook altijd de instellingen verlaten om naar mijn Leif-arts te gaan. Begeleiding hierbij of gesprekken hierover waren wel geen optie."

Tot voor kort toch niet. "Het lijkt wel te veranderen. Ik volg sinds een tijd dagtherapie in een campus van Guislain, en daar is echt wel meer openheid. Met mijn psycholoog kan ik er spreken over mijn afscheid en de gevoelens die ik daarbij heb." Daar haalt ze veel steun uit. "Want thuis, bij vrienden en familie, is spreken ook geen optie. Ze staan niet achter mijn aanvraag. Ik begrijp het wel. Maar tegelijkertijd vind ik het eenzaam: ik heb alles alleen moeten doen."

Naar de rechtbank

Mogen ziekenhuizen überhaupt euthanasie weigeren? Dokters hebben dat recht wel, maar of instellingen euthanasie mogen afwijzen, was de voorbije jaren voer voor discussie. Midden vorig jaar deed de burgerlijke rechtbank van Leuven daar voor het eerst uitspraak over. De directie van het woon-zorgcentrum Sint-Augustinus in Diest had de euthanasie van een bejaarde vrouw geweigerd in 2011, waarna haar familie naar de rechtbank stapte. De rechter stelde de familie in het gelijk. Een belangrijk precedent, verkondigde Distelmans toen.

Het verklaart misschien mee waarom de Broeders van Liefde nu het geweer van schouder veranderen. Jaren weigerden ze euthanasie uit te voeren binnen de muren van hun ziekenhuizen. Wie de vraag stelde, werd volgens hen doorverwezen naar ergens anders. Nu hebben ze besloten dat euthanasie ook bij hen een mogelijkheid is.

Ann vindt het hoopvol, dat de Broeders van Liefde zich openstellen voor euthanasie. Tegelijkertijd is ze bezorgd. "Ik hoop dat ze hier geen reclame mee willen maken. Ik heb zelf ook nooit met andere patiënten over mijn aanvraag gesproken. Ik was bang om iemand te beïnvloeden."

Ann heeft een datum in haar hoofd, 1 november 2017. Ze heeft ook een arts gevonden die bereid is om dan de euthanasie uit te voeren, bij haar thuis in Gent. "Toch ben ik nog niet zeker of het dan daadwerkelijk zal plaatsvinden. Ik ben recentelijk met een nieuw medicijn begonnen, en ik wil toch even kijken hoe dat verloopt. Wie weet verandert daarmee toch nog iets in mij. Die kans wil ik wel grijpen."

**Ann wil niet met haar familienaam in de krant.*